

Echte vrijheid ontstaat pas als we verschillen durven te omarmen

Opiniestuk

In 2024-2025 vieren we in Nederland dat we 80 jaar in vrijheid leven. Vrijheid die we koesteren, maar die zeker niet vanzelfsprekend is. Voor LHBTI+ personen is dit een belangrijk moment om stil te staan bij het verleden, het heden en de toekomst van onze vrijheidsstrijd. Want hoewel we grote stappen hebben gezet in de afgelopen decennia, zien we dat verworven vrijheden onder druk komen te staan. De geschiedenis van de vervolging van LHBTI+ personen tijdens de Tweede Wereldoorlog herinnert ons eraan hoe kwetsbaar vrijheid kan zijn en benadrukt de noodzaak om alert te blijven in de huidige samenleving.

Vrijheid is voor LHBTI+ personen meer dan alleen het vieren van een leven zonder oorlog; het is ook een voortdurende strijd om erkenning, acceptatie en veiligheid. Het verhaal van Rudolf Brazda, de laatste bekende overlevende van de duizenden homoseksuele mannen die naar nazi-concentratiekampen werden gestuurd, toont aan hoe zwaar de betekenis van vrijheid is voor degenen die hebben gevochten voor hun identiteit. Brazda, die in 2011 op 98-jarige leeftijd overleed, was de levende herinnering aan de vervolging, de juridische processen en de moorden op homoseksuelen tijdens de nazi-periode. Pas vele jaren na de oorlog durfde hij zijn verhaal te delen, ondanks dat homoseksualiteit nog lang na de nazi-periode werd gezien als een ziekte of zelfs als een misdaad. Het kostte hem moed om te spreken over deze "vergeten slachtoffers."

Van 1933 tot 1945 werden naar schatting 100.000 mannen uit heel Europa – waaronder Nederland – gearresteerd omdat ze homoseksueel waren. Ongeveer 50.000 van hen werden veroordeeld en velen belandden in gevangnissen en

concentratiekampen, waar ze vaak met uitzonderlijke wreedheid werden behandeld. Ze werden geslagen, onderworpen aan "uitroeiing door arbeid," gecastreerd en gebruikt voor medische experimenten die hen "normaal" moesten maken. Na de oorlog werd hun lijden echter niet erkend; zij werden niet beschouwd als "slachtoffers van het nazisme" omdat hun geaardheid als beschamend werd gezien.

Deze geschiedenis benadrukt waarom het belangrijk is dat we vandaag de dag stilstaan bij de betekenis van vrijheid voor LHBTI+ personen. Pas in recente jaren, dankzij de inzet van LHBTI-mensenrechtenverdedigers, is er langzaam erkenning gekomen voor het lijden van deze slachtoffers. Maar die erkenning is nog niet genoeg. De strijd voor gelijke rechten en waardigheid is nog steeds gaande. Met grote regelmaat worden we geconfronteerd met berichten dat LHBTI+ personen wereldwijd nog dagelijks te maken hebben met discriminatie, vooroordelen en geweld.

Daarom is het cruciaal dat we tijdens het 80-jarig jubileum van de bevrijding het thema inclusie en diversiteit centraal stellen. Dit thema legt de nadruk op het recht van ieder individu om zichzelf te zijn. Het biedt ons de kans om niet alleen terug te kijken op het verleden, maar ook om het gesprek aan te gaan over de huidige situatie van LHBTI+ personen. Het is een krachtig signaal dat juist nu nodig is, in een tijd waarin verworven vrijheden opnieuw onder druk staan.

Voor LHBTI+ personen is vrijheid namelijk niet vanzelfsprekend. Het uit de kast komen is een daad van persoonlijke bevrijding, maar vaak ook een stap die veel moed vraagt vanwege het risico op afwijzing of discriminatie. Het herdenken en

vieren van vrijheid krijgt dan ook een andere betekenis: het is een moment van reflectie op de moeilijke weg die velen hebben moeten gaan en nog steeds afleggen om te worden wie ze zijn. Vrijheid vieren betekent voor hen: pleiten voor gelijkheid, strijden voor acceptatie en de hoop levend houden dat volledige vrijheid ooit vanzelfsprekend zal zijn.

Initiatieven die vrijheid niet alleen als een recht, maar ook als een verantwoordelijkheid zien, zijn van groot belang. Ze helpen om anderen de ruimte te geven en tegen discriminatie op te komen. De focus op jongeren in dit soort programma's is hierbij essentieel. Zij zijn de sleutel tot een inclusieve toekomst waarin diversiteit wordt omarmd. We hebben nog een lange weg te gaan voordat we kunnen zeggen dat iedereen zonder angst voor zijn veiligheid kan leven, zijn eigen gezin kan stichten en volwaardig kan deelnemen aan het openbare leven, zoals vastgelegd in de Yogyakarta-Principles. Vrijheid en vrede zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zonder vrede is vrijheid een illusie, en zonder vrijheid kan er geen ware vrede zijn. Laten we dit moment aangrijpen om deze boodschap uit te dragen. Vrijheid vier je niet alleen; het is een gezamenlijke inspanning om ervoor te zorgen dat ieder individu, ongeacht wie je bent of van wie je houdt, zichzelf kan zijn.

Echte vrijheid ontstaat pas als we verschillen durven te omarmen. Laten we de moed van mensen zoals Rudolf Brazda en de vele anderen die hebben gevochten voor hun identiteit, eren door de strijd voor gelijke rechten voort te zetten en de vrijheid van iedereen te beschermen.

Henk Nijmeijer (66), Regenboog-ambassadeur van de provincie Drenthe.